

Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti vispārējā vidējā izglītības standartā, beidzot vispārīgā, optimālā vai augstākajā apguves līmenī*

VSK.VL.Li.1. Jebkura dzīva valoda ir mainīga, un tai ir raksturīgi vairāki paveidi: literārā valoda, sociolekti un reģiolekti. Valodā mēs atspoguļojam sevi, savu piederību, uzskatus un vērtības.

	Vispārīgais apguves līmenis	Optimālais apguves līmenis	Augstākais apguves līmenis
1. Valoda un sabiedrība	VL.V.1.1. Vērtē un apraksta valodu lietojuma un saziņas stratēģiju atšķirības dažādu valodu un kultūru vidē, formulējot ieteikumus veiksmīgai saziņai un izmantojot tos savā valodiskajā darbībā.	VL.O.1.1. Raksturo valodas situāciju Latvijā, analizējot Valsts valodas likumu, izzinot latgaliešu rakstu valodas un lībiešu valodas statusu, kā arī mazākumtautības valodu lomu Latvijas iedzīvotāju vidū. Vērtē savu un citu personu valodu praktiskā lietojuma situācijās. Piedāvā risinājumu, kā veicināt latviešu valodas lietojumu Latvijas sabiedrībā.	VL.A.1.1. Analizējot daiļliteratūras un plašsaziņas līdzekļu tekstus, secina, kā tie atklāj sabiedrībā vērojamos diskursus par valodas jautājumiem. Veido argumentētus spriedumus, kā sabiedriskā doma ietekmē valodas attīstību un tās lietojuma praksi.
	VL.V.1.2. Identificē un nošķir latviešu literāro valodu, izlokšņu valodu un sarunvalodu, veidojot izpratni par latviešu valodas daudzveidību un tās lietojumu dažādās saziņas situācijās.	VL.O.1.2. Klausoties, lasot un vērojot, kā arī apgūstot teorētiskos avotus, nošķir latviešu literāro valodu, izlokšņu valodu un sarunvalodu, izprot sociolektu un reģiolektu nozīmi valodā. Formulē viedokli par latviešu literārās valodas un tās paveidu nozīmi savas latviešu valodas bagātināšanā un attīstībā.	VL.A.1.2. Analizē mūsdienu latviešu valodas paveidu – sociolektu un reģiolektu – atspoguļojumu literārajos darbos un izsaka spriedumus, kā un kāpēc daiļdarbos autori lieto daudzveidīgu latviešu valodu. Vērtē literārās valodas un latviešu valodas paveidu mijiedarbību un šī procesa nozīmi mūsdienu latviešu valodas attīstībā.
	VL.V.1.3. Spriež par valodas un kultūras lomu identitātes veidošanā, lai veicinātu sevis un citu indivīdu dziļāku iepazīšanu un sapratni, veidojot saliedētu sabiedrību.	VL.O.1.3. Pamato viedokli par valodas un kultūras nozīmi identitātes veidošanās procesā, ilustrējot savu izpratni ar piemēriem, kas atklāj dzīves pieredzes, kā arī lasīšanas un kultūras norišu vērojumos iegūtās atziņas. Skaidro, kāda ir latviešu valodas un citu valodu un kultūru nozīme savas patības apzināšanā un reprezentācijā citiem.	VL.A.1.3. Analizējot publicistiskos un literāros darbus, izsaka spriedumus, kā valoda pauž autora individualitāti, viņa lingvistisko repertuāru un kultūru pieredzi, attieksmi pret citu valodu un kultūru pārstāvjiem.
	VL.V.1.4. Patstāvīgi un sadarbojoties izvēlas piemērotākos mācību resursus savas latviešu valodas pilnveidei.	VL.O.1.4. Izvēlas piemērotākos latviešu valodas mācību resursus savas valodas pilnveidei, pamatojot izvēli ar racionāliem un emocionāliem argumentiem. Piedāvā inovatīvus risinājumus latviešu valodas jautājumu apguvei un valodas lietpratības veicināšanai.	VL.A.1.4. Prasmīgi izmanto latviešu valodas korpusus, speciālās vārdnīcas un citus nozīmīgus valodniecības resursus dažādiem mācību mērķiem (īpaši zinātniskās pētniecības darbībai). Identificē grūtības, kas rodas teorētisko avotu izpētē, atlasē un novērtējumā, formulē veidus, kā risināt šos jautājumus.

*Mazākumtautības valodu un latgaliešu rakstu valodu skolēns apgūst atbilstoši valodu mācību jomā latviešu valodā noteiktajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem.

**Ministru kabineta noteikumi Nr. 416 par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem, Rīgā, 2019. gada 3. septembrī.

VSK.VL.Li.2. Mediji konstruē realitāti un ietekmē veidu, kā sabiedrība redz pasauli. Detalizēti analizējot medijos izmantotos valodas līdzekļus, varam noteikt ietekmes un manipulācijas paņēmienus.

	Vispārīgais apguves līmenis	Optimālais apguves līmenis	Augstākais apguves līmenis
2. Mediji, valoda un ietekme	VL.V.2.1. Izvēlas, atlasa un izmanto informāciju no dažādiem avotiem sava teksta izveidei saskaņā ar konkrētajām vajadzībām un mācību mērķiem.	VL.O.2.1. Lai daudzpusīgi izzinātu noteiktu problēmu, jautājumu vai tematu un veidotu savu tekstu, mērķtiecīgi izvēlas, kārtu, analizē un vērtē informāciju, salīdzinot dažādos avotos publicēto tekstu saturu un tajos izmantotos valodas līdzekļus.	VL.A.2.1. Pēta valodas un literatūras jautājumu atspoguļojumu plašsaziņas līdzekļos, lai pēc noteiktiem kritērijiem izvērtētu informāciju un veidotu spriedumus par šo ziņu kvalitāti, aktualitāti un izmantojamību savu tekstu izveidei.
	VL.V.2.2. Izprot medijos pausto informāciju, kas izteikta ar simboliem, attēliem un verbālajiem līdzekļiem. Veidojot savus tekstus, mērķtiecīgi atlasa un izmanto piemērotākos valodas līdzekļus.	VL.O.2.2. Analizē simbolus, attēlus un verbālos izteiksmes līdzekļus, ar kuriem dažādos medijos tiek atspoguļoti notikumi vai viedokļi. Izvēlas piemērotākos verbālos un neverbālos līdzekļus savu tekstu veidošanā un bagātināšanā, pamatojot šo izvēli ar racionāliem un emocionāliem argumentiem.	VL.A.2.2. Izmanto savu eksperimentālo tekstu veidošanai mediju videi raksturīgus valodas izteiksmes līdzekļus, izskaidro un vērtē to lietderību.
	VL.V.2.3. Vērtē mediju vai citu satura veidotāju ziņojumus un tajos izmantotos valodas līdzekļus, lai noteiktu ziņojumu ticamības pakāpi un potenciālo ietekmi uz adresātu.	VL.O.2.3. Analizē mediju tekstos valodas līdzekļus (vārdus un to formas, metaforas, salīdzinājumus, gramatiskās konstrukcijas, interpunkciju), lai identificētu tekstā izmantotos ietekmes paņēmienus un manipulācijas rīkus. Atpazīst tekstā maldinošus priekšstatus un viedokļus, lai noteiktu informācijas autentiskumu un ticamību.	VL.A.2.3. Analizē plašsaziņas līdzekļos paustos viedokļus, interpretē viedokļu paudēju tieši un netieši izteikto nolūku. Atpazīst runā varas ietekmi, cenzūru, neobjektīvu vai vienpusīgu informācijas izklāstu, naida runu, politnekorektas valodas lietojumu. Diskutē par izmantotajiem valodas līdzekļiem, to piemērotību un potenciālo ietekmi uz adresātu, argumentējot savu viedokli.
	VL.V.2.4. Atbildīgi, ievērojot ētikas normas, iesaistās saziņas situācijās, īpaši sociālajos medijos, prasmīgi un ar cieņu lietojot valodas līdzekļus. Labvēlīgi izturas pret saziņas partnera uzskatiem un pārliecību. Regulē savu lingvistisko uzvedību, lai īstenotu saziņas mērķus.	VL.O.2.4. Atbildīgi, ievērojot ētikas normas, iesaistās saziņas situācijās, īpaši sociālajos medijos, prasmīgi lietojot valodas līdzekļus: vārdus, frazeoloģismus, simbolus, pieturzīmes. Labvēlīgi izturas pret saziņas partnera uzskatiem un pārliecību. Regulē savu lingvistisko uzvedību, lai īstenotu saziņas mērķus vai mainītu komunikācijas gaitu, ja tiek pārkāptas saziņas kultūras normas.	VL.A.2.4. Izprot saziņas situācijas dalībnieku nolūkus un saziņas mērķi. Identificē neefektīvas runas cēloņus un saziņas normu pārkāpumus, diskutē par tiem, pamatojot savu viedokli ar argumentētiem spriedumiem. Demonstrē efektīvas saziņas prasmi, lietpratīgi lietojot latviešu valodu un veidojot cieņpilnu saziņas gaisotni.

*Mazākumtautības valodu un latgaliešu rakstu valodu skolēns apgūst atbilstoši valodu mācību jomā latviešu valodā noteiktajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem.

Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti vispārējā vidējā izglītības standartā, beidzot vispārīgā, optimālā vai augstākajā apguves līmenī

VSK.VL.Li.3. Katru tekstu raksturo noteikta stila vai vairāku stilu pazīmes. Dažādu tekstu izpratne un veidošana ir nepārtraukts radošs process, kurā tiek iegūta jauna saziņas pieredze un iepazīta valodas daudzveidība.

	Vispārīgais apguves līmenis	Optimālais apguves līmenis	Augstākais apguves līmenis
3. Stilistika	VL.V.3.1. Plāno, raksta un pilnveido noteiktam saziņas mērķim paredzētos dažādu žanru un stilu tekstus, veidojot tos gan individuāli, gan sadarbībā ar citiem.	VL.O.3.1. Veido un vērtē saturam, žanram un stilam atbilstošus tekstus un sistemātiski izkopj savu tekstu veidošanas pieredzi mutvārdos un rakstos, apzinoties un ievērojot to izstrādes posmus un darba rediģēšanas nepieciešamību. Prot sadarboties interaktīvās rakstīšanas situācijās, piemēram, diskusiju forumos vai mācību platformās, attīstot dialogiskumu un spēju sniegt rakstu formā atgriezenisko saiti.	VL.A.3.1. Rada inovatīvus tekstus, izmantojot saziņas situācijai, teksta žanram un stilam vispiemērotākos valodas līdzekļus. Izvērtē, kurš konkrētā situācijā ir iedarbīgākais informācijas pasniegšanas veids un teksta žanrs, lai sasniegtu saziņas mērķi un ietekmētu adresātu. Prot sadarboties interaktīvās rakstīšanas situācijās digitālā vidē, attīstot dialogiskumu, kolektīvās rakstīšanas prasmi un prasmi sniegt atgriezenisko saiti, piekrītot rakstītajam, izsakot konstruktīvus ieteikumus vai iebildumus.
	VL.V.3.2. Atpazīst lietīšķā stila tekstu veidus. Pēc noteiktiem paraugiem veido funkcionālajam stilam atbilstošus mutvārdu un rakstveida tekstus, izmantojot piemērotus valodas līdzekļus.	VL.O.3.2. Izmanto zināšanas par lietīšķā stila valodu un tās funkcionēšanas likumībām, lai patstāvīgi vai pēc noteiktiem paraugiem veidotu ikdienas un profesionālajai saziņai atbilstošus mutvārdu un rakstveida tekstus. Identificē un vērtē raksturīgākās kļūdas lietīšķajā saziņā.	
	VL.V.3.3. Vērtē zinātnisko tekstu uzbūvi, specifiskos struktūras elementus un valodas līdzekļus, lai veidotu vienkāršas uzbūves un satura zinātniskā vai populārzinātniskā stila tekstus mācību vajadzībām.	VL.O.3.3. Veido atsevišķu žanru zinātniskā stila tekstus, piemēram, mutvārdu ziņojumu, referātu, kopsavilkumu, recenziju, ievērojot teksta izveides un valodas līdzekļu izvēles nosacījumus. Iesaistās diskusijā par zinātniska satura jautājumiem, izprot un lieto atbilstošās jomas terminus. Respektē autortiesības un intelektuālā īpašuma tiesības, precīzi citējot autorus un rūpīgi noformējot atsaucis uz avotiem.	VL.A.3.2. Analizē un vērtē zinātniskā stila tekstus un tajos izmantotos valodas līdzekļus, lai veidotu savus zinātniskās pētniecības darbus un populārzinātniskus tekstus, kā arī pilnveidotu tekstpratību mācību un turpmāko studiju vajadzībām. Analizē un skaidro speciālās leksikas lietojuma motivāciju zinātniskā satura tekstos un publicistikā.

*Mazākumtautības valodu un latgaliešu rakstu valodu skolēns apgūst atbilstoši valodu mācību jomā latviešu valodā noteiktajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem.

Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti vispārējā vidējā izglītības standartā, beidzot vispārīgā, optimālā vai augstākajā apguves līmenī

VSK.VL.Li.3. Katru tekstu raksturo noteikta stila vai vairāku stilu pazīmes. Dažādu tekstu izpratne un veidošana ir nepārtraukts radošs process, kurā tiek iegūta jauna saziņas pieredze un iepazīta valodas daudzveidība.

	Vispārīgais apguves līmenis	Optimālais apguves līmenis	Augstākais apguves līmenis
3. Stilstika	VL.V.3.4. Rada atbilstoši saziņas situācijas mērķim emocionāli iedarbīgus tekstus, izmantojot dažādus stilistiskos un emocionāli ekspresīvos izteiksmes līdzekļus.	VL.O.3.4. Analizējot daiļliteratūras, publicistikas un sarunvalodas stila tekstus, nosaka kopīgās un atšķirīgās iezīmes valodas līdzekļu lietojumā. Mērķtiecīgi izmanto savos darbos visu līmeņu valodas strukturālos elementus, kas piešķir tekstam tēlainību un emocionālo nokrāsu.	VL.A.3.3. Izvērtē un skaidro stilistisko un emocionāli ekspresīvo valodas vienību lietojumu dažāda stila un žanra tekstos, izmanto labākos paraugus savas valodas pilnveidē. Bagātina atbilstoša stila un žanra tekstus, lietojot okazionālistiskus, oriģinālus tēlainās izteiksmes līdzekļus un stilistiskās figūras. Veido jaunrades tekstus.
	VL.V.3.5. Apzinās sava individuālā stila īpatnības un zina veidus, kā pilnveidot savu valodas prasmi.	VL.O.3.5. Apzinās sava individuālā stila īpatnības un mērķtiecīgi, sistemātiski bagātina to. Izmanto savu individuālo stilu dažādās saziņas situācijās, izvērtējot tā atbilstmi un efektivitāti.	VL.A.3.4. Pēta un vērtē savu un citu personu runas stilu, izsaka argumentētus priekšlikumus, kā to pilnveidot. Secina, kā valodā izpaužas personas individualitāte un stila savdabība.

*Mazākumtautības valodu un latgaliešu rakstu valodu skolēns apgūst atbilstoši valodu mācību jomā latviešu valodā noteiktajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem.

Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti vispārējā vidējā izglītības standartā, beidzot vispārīgā, optimālā vai augstākajā apguves līmenī

VSK.VL.Li.4. Valoda ir zīmju sistēma, kas sastāv no vairākiem savstarpēji saistītiem valodas līmeņiem. Ar valodas palīdzību mēs domājam un paužam savas domas citiem.

	Vispārīgais apguves līmenis	Optimālais apguves līmenis	Augstākais apguves līmenis
4. Valodas struktūra	VL.V.4.1. Identificē un izprot verbālās un neverbālās zīmes tekstā, mērķtiecīgi izvēlas un lieto tās savos tekstos.	VL.O.4.1. Vērtē valodas un citu zīmju nozīmi un lietojumu informatīvos un literāros tekstos. Izmanto zināšanas par dažādām zīmju sistēmām teksta izpratnē un veidošanā.	VL.A.4.1. Interpretē un kombinē simbolus un kultūras zīmes (folkloras, literatūras, valodas u. c. zīmes) dažādu žanru tekstos.
	VL.V.4.2. Izprot valodu kā zīmju sistēmu, nošķir dažādu līmeņu valodas vienības un to savstarpējās attiecības, izmanto iegūtās zināšanas valodas praktiskajā lietojumā.	VL.O.4.2. Spriež par teksta uzbūvi, analizējot valodas sistēmas (fonētikas, leksikas, morfoloģijas, sintakses) elementu mijiedarbību un dominanti tekstā. Izmanto sistēmiski saderīgus valodas līdzekļus, lai veidotu noteiktam stilam un saziņas nolūkam atbilstošu tekstu.	VL.A.4.2. Pēta, kādā veidā organizēti valodas līdzekļi un to sistēmiskais saistījums dažāda žanra tekstos. Pamato valodas vienību saderību un atbilstību runas situācijai un valodas kultūras normām. Izmanto iegūtās zināšanas savu tekstu veidošanā.
	VL.V.4.3. Ievēro tekstos un raksturo dažādu leksikas slāņu vārdus, to sinonīmiju un frazeoloģiju, lai pilnveidotu savu valodu un lietotu noteiktai saziņas situācijai piemērotāko vārdu krājumu.	VL.O.4.3. Analizē vārdus no etimoloģiskā, stilistiskā, sociālā, teritoriālā, vēsturiskā viedokļa, izmantojot atbilstošus leksikogrāfijas materiālus. Vērtē vārdu izvēli saziņas mērķa sasniegšanā. Pilnveido savu prasmi lietot precīzus, iedarbīgus, noteiktai valodas lietojuma jomai specifiskus vārdus.	VL.A.4.3. Mērķtiecīgi izmanto daudzveidīgu leksiku un frazeoloģismus savu tekstu veidošanā. Salīdzina, pretstata, analizē un apkopo secinājumus par latviešu valodas un kādas citas valodas leksisko sistēmu un frazeoloģiju, par kopīgām un atšķirīgām iezīmēm un valodu kontaktu ietekmi uz valodas mainību un attīstību.
	VL.V.4.4. Nosaka vārdu piederību vārdšķirai, patstāvīgo vārdšķiru gramatiskās kategorijas, kā arī palīgvārdu un izsaukmes vārda lietojuma īpatnības, lai mērķtiecīgi un kontekstam atbilstoši izmantotu šīs zināšanas praktiskā valodas lietojumā.	VL.O.4.4. Demonstrē izpratni par latviešu valodas morfoloģisko sistēmu, identificējot un analizējot sistēmas elementus tekstā. Apzināti izmanto dažādu vārdšķiru gramatiskās kategorijas sava teksta veidošanā.	

*Mazākumtautības valodu un latgaliešu rakstu valodu skolēns apgūst atbilstoši valodu mācību jomā latviešu valodā noteiktajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem.

Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti vispārējā vidējā izglītības standartā, beidzot vispārīgā, optimālā vai augstākajā apguves līmenī

VSK.VL.Li.4. Valoda ir zīmju sistēma, kas sastāv no vairākiem savstarpēji saistītiem valodas līmeņiem. Ar valodas palīdzību mēs domājam un paužam savas domas citiem.

	Vispārīgais apguves līmenis	Optimālais apguves līmenis	Augstākais apguves līmenis
4. Valodas struktūra	VL.V.4.5. Izmanto zināšanas par afiksiem, to nozīmi un izmantojumu vārddarināšanā, pamana jaunu vārdu ienākšanu valodā, lieto tos atbilstoši saviem mācību mērķiem.	VL.O.4.5. Nosaka afiksus, lai vērtētu to nozīmi jaunu vārdu darināšanā un attīstītu jaunrades spējas pašiem darināt jaunus vārdus. Piedāvā idejas, kā aizgūt un atveidot vārdus latviešu valodā no citām valodām.	
	VL.V.4.6. Izmanto dažādas uzbūves vienkāršus un saliktus teikumus sava teksta veidošanā, ievērojot interpunkcijas zīmju lietojumu un teikuma uzbūves likumības.	VL.O.4.6. Izmanto dažādas uzbūves teikumus, to sasaistes paņēmienus un atbilstošas pieturzīmes dažādu žanru mutvārdu, iespējamos vai digitālajos tekstos, lai skaidri un precīzi izteiktu domas, īstenotu saziņas nolūku un radītu vēlamu iespaidu uz adresātu.	
	VL.V.4.7. Uzlabo valodas lietojuma pareizību savā runā un rakstos, ievērojot latviešu literārās valodas pareizrakstības, pareizrunas un interpunkcijas normas.	VL.O.4.7. Prasmīgi izvēlas un analizē iederīgākos un precīzākos pareizrunas, gramatikas un interpunkcijas līdzekļus ietekmīga teksta veidošanai. Tekstā ievēro literārās valodas pareizrunas un pareizrakstības normas.	VL.A.4.4. Analizē un vērtē fonētisko un grafētisko līdzekļu mērķtiecīgu lietojumu dažādos mutvārdu un rakstveida tekstos. Veidojot un prezentējot tekstus, bagātina tos ar specifiskiem līdzekļiem (balsis toni, tēlainu valodu, grafiskiem izcēlumiem, simboliem, precīzu un aprakstošu vārdu krājumu, netradicionālu interpunkciju, neverbālajiem saziņas līdzekļiem), lai pārliecinoši iedarbotos uz teksta adresātu un sasniegtu komunikatīvo mērķi.

*Mazākumtautības valodu un latgaliešu rakstu valodu skolēns apgūst atbilstoši valodu mācību jomā latviešu valodā noteiktajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem.